

ارزیابی میزان احساس امنیت شهروندان در شهرهای جدید، مورد پژوهی: شهر جدید اشتهارد

علی اصغر احسانی فرد^{*} - دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تهران، تهران، ایران.
حمیدرضا شعاعی - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود
کیانا مالکی شجاع - دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه گیلان، گیلان، ایران.

چکیده

New security concept in urban studies from the viewpoint of the new city Eshtehard

Security, Background of healthy community any sense of security, development and prosperity of human societies and the survival of a community depends on maintaining the security and sense of it. The city requires people in public space are safe from them. One of the most important factors threatening the people in public spaces, fear or feeling of insecurity; Study security issues were considered in this city where one would expect Eshtehard as a new city the basic component is eligible security and its expectation that the funds were The new city of a place is defined in terms Based on the comprehensive plan and the criteria required to be made And will develop and grow. The results show the above is not expected to meet this could be influenced by the social conditions of the whole community and migrant vulnerability. The results indicate that Between feeling safe and indicators such as Social capital, performance media, the police, social status, so all people have a meaningful relationship has been confirmed by research hypotheses.

Keywords: new city, Eshtehard, security (social security, economy, values, political, environmental and national security), feel safe

امنیت پیش زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بستر ساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقاء امنیت و احساس ناشی از آن است. حضور مردم در فضای عمومی شهر مستلزم احساس امنیت از سوی آنان است. یکی از مهمترین عوامل تهدید کننده حضور مردم در فضاهای عمومی، ترس یا احساس ناامنی (احساس عدم امنیت) است. در تحقیق از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شد. در داخل ناحیه شهروندان به طور تصادفی ساده انتخاب شدند و در مرحله دوم در داخل مناطق شهر جدید اشتهارد با توجه به تعداد محلات هر منطقه به تناسب محلاتی جهت نمونه گیری انتخاب شدند. برای سنجش پایایی ابزار سنجش از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. آلفای کرونباخ برای سنجش احساس امنیت در شهرهای جدید با تعداد ۵۰ گویه ($\alpha=0.94$) به دست آمد. جهت اعتبار گویه های به دست آمده و به کار گرفته شده در تحقیق در سنجش احساس امنیت، از اعتبار صوری استفاده شده است. و به منظور توصیف و تحلیل داده ها از نرم افزار spss استفاده شده و از آزمون های ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، تفاوت میانگین ها (t.test) و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. انتظار می رفت اشتهارد به عنوان یک شهر جدید واجد مولفه های اساسی امنیتی باشد و این انتظار خود از آنجا مایه می گرفت که شهر جدید بر اساس برنامه ریزی همه جانبه و با لحاظ معیارهای مورد نظر ساخته می شود و تکوین و رشد می یابد. نتایج تحقیق نشان می دهد انتظار فوق چندان برآورده نشده است که می تواند متاثر از شرایط اجتماعی کل جامعه و مهاجرپذیری شهر باشد. نتایج تحقیق نشانگر آن است که بین احساس امنیت و شاخص هایی همچون سرمایه اجتماعی، عملکرد رسانه ها، نقش نیروی انتظامی، پایگاه اجتماعی افراد رابطه معناداری وجود دارد، بنابراین تمامی فرضیه های تحقیق تایید گردیده است.

واژگان کلیدی: شهرهای جدید، اشتهارد، احساس امنیت، امنیت شهروندی، امنیت ارزشی، اقتصادی.

مقدمه

در اینجا کوشش می شود تا ابتدا به اختصار درباره مقوله امنیت و احساس امنیت در نزد شهروندان یک شهر از دو جنبه واجد اهمیت است:

مقوله امنیت و احساس امنیت در نزد شهروندان یک شهر از دو جنبه واجد اهمیت است:

– اول آنکه شهر به مثابه یک موقعیت زیستی که در بر دارنده حجم متراکمی از افراد گوناگون است در صورتی قادر به ایفای کارکردهای ویژه خود خواهد گردید که امنیت در نزد ساکنان آن در حد قابل قبولی ارزیابی شود.

– دوم آنکه با توجه به شهر نشین بودن (و یا شدن) اکثریت مردم در سراسر جهان، مقوله امنیت در شهر در پیوند با موضوعات کلیدی و عمده ای همچون امنیت ملی قرار می گیرد و لذا واجد اهمیت می شود.

بر این اساس، نه تنها امنیت و عوامل موثر بر آن و شرایط خاص آن در یک مقطع زمانی و مکانی مشخص، بلکه احساس امنیت فزونتر یا کمتر از امنیت واقعی در شهر است و به عبارتی دیگر، میان امر بالفعل و امر ذهنی تطابق وجود ندارد. از این منظر می توان مدعی شد که مقوله احساس امنیت اگر چه متأثر از شرایط و وضعیت امنیت در یک شهر است اما دارای اهمیتی قابل توجه تر است و لذا سنجش چگونگی احساس امنیت در میان ساکنان یک منطقه به جهاتی عدیده باید مورد توجه قرار گیرد. در واقع می توان گفت کل فرایند برنامه ریزی شهری باید مسئله احساس امنیت شهروندان را به مثابه یک مولفه حیاتی و تاثیر گذار بر حیات شهر مورد توجه قرار دهد. در این میان شهرهای جدید که حداقل بطور نظری بنا بوده است که بر طبق معیارهای علمی مورد تایید علوم مرتبط با شهر (از برنامه ریزی شهری گرفته تا معماری) سامان گیرند، وضعیتی جالب توجه تر برای مطالعه دارند، چه این قبیل شهرها و بر اساس برنامه ریزی همه جانبه احداث گردیده اند و لذا انتظار آن است که احساس امنیت در آنها به عنوان پارامتر کنترل شده و مورد توجه در جریان ساخت شهر، در همه ابعاد و جهات لحاظ شده باشد. در این راستا،

بیان مساله و ضرورت تحقیق

مفهوم احساس امنیت یکی از شاخص های کیفیت زندگی در شهرها است و آسیب های اجتماعی از مهمترین پیامد های مختلف امنیت به شمار می روند (عظیمی، ۱۳۸۱، ص ۲۲). الین می گوید: اگر مردم فضایی را به دلیل عدم راحتی و یا ترس استفاده نکنند، عرصه عمومی از بین رفته است. یکی از مهمترین عوامل تهدید کننده حضور مردم در فضا های عمومی ترس یا احساس ناامنی است. ناامنی مکان ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را از در زندگی روز مره مختل می کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه های زیادی را بر جامعه تحمیل می کند (افتخاری، ۱۳۸۴، ص ۱۰). فضاهای شهری به عنوان بستر زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت ها و تفاوت های میان افراد و گرو ههای سنی و اجتماعی، جنسی محیطی امن، سالم و پایدار و جذاب را برای همه اقشار فراهم آورد و به نیاز تمامی قشرها پاسخ مناسب دهد و پاسخگوی حداقل نیازها باشد (شریعتی، ۱۳۸۴، ص ۱۰). امنیت را می توان مترادف با در امان بودن، ایمنی، آرامش، آسودگی و خاطر جمعی دانست که با ترس، بیم و هراس در تضاد است و لذا زمانی تحقق پیدا خواهد نمود که از عوامل و اثرات ترس و وحشت و اضطراب نتوان نشانه ای به دست داد. از مقوله امنیت می توان دسته بندیهای مختلفی ارائه داد. در یک تقسیم بندی عمده که در اینجا نیز کاربرد مناسب خواهد داشت، می توان امنیت را به امنیت فردی و امنیت اجتماعی تقسیم بندی نمود. بر این اساس امنیت فردی ناظر بر آرامش و آسایشی خواهد بود که بدون در نظر گرفتن امکانات جامعه برای خود فراهم می کند. در مقابل، امنیت اجتماعی در اشاره

به آرامش و آسودگی مهیا گردیده از طرف جامعه برای اعضای خود بکار می رود (دفتر سیاسی نیروی انتظامی تهران، ۱۳۷۴، ص ۱۳).

روشن است که این دو جنبه امنیت در ارتباط با هم باید مطرح شوند و هر چه بیشتر شرایط و وضعیت آنها را باید با توجه به یکدیگر مطرح نمود. در بیان جزئیات بیشتر تقسیم بندی فوق، می توان در ذیل امنیت اجتماعی به دسته بندیهای زیر پرداخت: امنیت شغلی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی، امنیت قضایی. لزوم پرداخت به مبحث امنیت خود برخاسته از نقشی است که این عامل در حیات جمعی دارد. آبراهام مازلو در دسته بندی نیازهای انسانی، بعد از نیازهای زیستی، نیازهای ایمنی را مطرح می سازد و احساس امنیت کردن و دور از خطر بودن را بعد از رفع نیازهای زیستی در اولویت قرار می دهد (مازلو، ۱۹۵۴).

این نیاز بیانگر آن است که فرد به آرامش حاصل از اثبات، استقلال، محافظ داشتن، رهایی از ترس، رهایی از اضطراب و رهایی از در هم ریختگی و بی نظمی محتاج است. توجه به مقوله امنیت همچنین بخاطر تاثیرات قابل توجهی است که عدم امنیت رفتارهای انسانی می گذارد. دلپیوگ بر این باور است که غالباً رفتارهای غریزی و فطری انسان از بازتاب ها تا رفتارهای پیچیده، آسیب هایی را دیده اند که ناشی از ترس بوده است (دلپیوگ، ۱۹۷۴، ص ۵۵). در اینجا می توان به طرح این پرسش پرداخت که چه عواملی در محیط می توانند منجر به شرایط نا امنی و احساس امنیت در نزد افراد شوند؟

فرضیات تحقیق

(H۱) پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد با احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) در شهرهای جدید رابطه مستقیم دارد.

(H۲) اوضاع فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی شهر با احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) در شهرهای جدید

رابطه دارد.

(H۳) متوسط احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) در شهرهای جدید بر حسب گروههای سنی متفاوت است.

(H۴) زنان نسبت به مردان (از لحاظ جنس) احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) کمتری در شهرهای جدید دارند.

(H۵) نقش نیروی های دفاعی و امنیتی از لحاظ عملکرد و جدیت در کار، با احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) در شهرهای جدید رابطه دارد.

(H۶) عملکرد رسانه های داخلی و خارجی با احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) در شهرهای جدید رابطه دارد.

مبانی نظری و چارچوب تحقیق شاخص ها و مولفه های احساس امنیت عوامل جمعیت شناختی

بررسی عوامل تاثیر گذار بر احساس امنیت بدون در نظر گرفتن تعدادی از ویژگی های فردی دچار کاستی خواهد شد. افراد با ویژگی های خاص ممکن است در برابر احساس امنیت (ناامنی) سطوح متفاوتی را از خود نشان دهند. با توجه به این امر، تعدادی از متغیرها که در مطالعات مختلف بیشتر مورد تاکید بوده بررسی و مطالعه می شوند تا بدین وسیله امکان شناخت ابعاد گسترده تر و دقیق تر از عوامل موثر بر احساس امنیت فراهم شود. خصوصیات فردی به عنوان عوامل مهمی در پیش بینی ترس از جنایت هستند و بیشتر از خصوصیات محلی جهت پیش بینی ترس از جرایم مفید واقع می شوند. با توجه به مدل های سلسله مراتبی رایبسون به این نتیجه دست یافته اند که تفاوت های فردی بیشتر از تاثیرات محلی به عنوان متغیر ترس از جرم شناخته می شوند؛ همانطور که ذکر شد جنسیت به عنوان مهمترین خصوصیت فردی

پیش بینی ترس از جرم می باشد (سامپسون، ۲۰۰۱؛ پاتنام، ۲۰۰۰).

سرمایه اجتماعی و احساس امنیت

محققان در تلاش برای جستجوی بیشتر رابطه بین عوامل فردی و اجتماعی و ترس از جرم، علوم اجتماعی به نظریه سرمایه اجتماعی متوسل شده اند، هم به عنوان یک توضیح ممکن و هم به عنوان یک منبع بالقوه در سطح اجتماع که می تواند برای ارتقای امنیت محل زندگی به تحرک واداشته شود. سرمایه اجتماعی به شبکه های پشتیبان اجتماعی، نهادهای محلی، هنجارها و ضوابط مشترک اعتماد و تعاملات دو سویه و فعالیتهای جمعی بین اعضای جامعه که می تواند برای ایجاد فواید همگانی مورد استفاده قرار گیرد اشاره دارد. نهاد ملی کنترل اجتماعی، همانند پلیس، تأثیری محرک بر کارهای جمعی شهروندان برای پایین آوردن نرخ جرم در محل زندگی و هم سطح کردن ترازهای ترس از جرم دارد. تأثیر مستقیم حضور پلیس در محل زندگی در کاهش درک خطر احتمالی از جرایم و در کاهش ترس از جرم، که از طریق توانایی جمعی بالا و رضایت خاطر بالا از محل زندگی به میزان متعادل و متوسطی می رسد، همکاریهای آینده بین ساکنان و اجرای قانون در مبارزه با جرایم را نوید می دهد. در هماهنگی با منابع پیشین در مورد سرمایه اجتماعی، محله هایی با تعداد زیادی از نهادهای گوناگون (مانند پلیس، مدارس، کلیسا و ارگان های خدماتی) احتمالاً بهتر می توانند هنجارهای اجتماعی رفتار مطلوب را با موفقیت به اجرا درآورند و فرصت شرکت در سازمان های محلی به منظور آسایش همگانی و جمعی محل زندگی را برای شهروندان فراهم نمایند. بر اساس مدل تحلیلی گیدنز، اعتماد و اطمینان به دیگران، در بستری از روابط اولین در گروههای نخستین پدید می آید اگر شهروندان احساس کنند که پلیس بی تأثیر یا فاسد است و یا نهادهای اجرای قانون در کار خود شکست خورده اند، بی اعتمادی همراه با پیامدهای

سویی که بر انسجام اجتماعی و قبول و رعایت هنجارهای اجتماعی دارد بر جامعه مستولی خواهد شد (Ferguson&Mindel,2007:323-324).

عملکرد رسانه ها و احساس امنیت

برخی از نظریه های مربوط به ترس از جرم (احساس ناامنی) بر تأثیر رسانه های جمعی در افزایش ترس از جرم تأکید ورزیده اند. هیل و گیلبرت ۱۹۹۶، مشخص کردند که رسانه ها بر احساس ناامنی مردم مؤثر هستند، اما این تأثیر تحت تأثیر عوامل متعددی شامل حساسی نگرانی یا تصادفی بودن جرم و ویژگی های مخاطب می باشد. همینطور آنها اظهار می دارند که عواملی همچون رشد سریع یا پوشش رسانه ای جرم می تواند بر ریسک درک شده از جرم تأثیر گذارد، به جای اینکه بر افزایش واقعی جرم اثر گذارد. به علاوه به طور منظم در معرض جرائم قرار گرفتن مردم را کمتر به ریسک قربانی شدن خود حساس می سازد. دیگر نظر شخصی حاکی از آن است که زنان بیشتر ابراز ترس می کنند چرا که بیشتر احساس آسیب پذیری در مقابل جرم می کنند تا مردان (جانسون، ۱۹۹۶). رسانه ها و به ویژه تلویزیون در شکل دادن به عقاید، نگرش ها رفتار تأثیرات اساسی دارند. جرج گرنبر مبدع تئوری پرورش معتقد است که باید به فهم جنبه های متمایز تأثیرات تلویزیون نائل شد. این جنبه ها شامل در معرض قرار گرفتن گسترده، طولانی مدت و مشترک عامه های وسیع و ناهمگنی است که در معرض تولید و توزیع توده ای، پیام های رسانه قرار دارند (ساروخانی و مهدیزاده، ۱۳۸۴). در مجموع می توان نتیجه گرفت که در بررسی رابطه رسانه ها و تأثیر آن بر احساس امنیت، با توجه به چارچوب نظری و تئوریهای مرتبط (مانند: دیدگاه تعامل گرایی، مطالعات فمینیستی، پساساختارگرایان، تئوری پرورش و دیدگاه جرم شناسی)، نقش رسانه در احساس امنیت مخاطبان قدرتمند و اثرگذار می باشد، چراکه رسانه ها امروزه به جهت منافع سودطلبانه و ایفای نقش خود در جهت جذب مخاطبین بیشتر، از

امنیت رابطه مستقیم دارد.

ویژگی های فیزیکی و اجتماعی و احساس امنیت

با توجه به دیدگاه مدرن و کسانی چون میترا، پست مدرن ها، روان شناسان اجتماعی، مکتب کارکردگرایی ساختاری (تئوری تعامل تمایز یافته) و نظر دورکیم (تئوری آنومی)، دیدگاه مربوط به محیط زندگی، نظریه پنجره-های شکسته (نظریه نامدنی) و تئوری اختلال و بی نظمی اجتماعی که معتقد است فضای شهر از جمله عوامل تأثیرگذار بر احساسات افراد به ویژه احساس امنیت آنان می باشد، بیان داشت که افرادی که در فضای فیزیکی و اجتماعی سالمی به سر می برند به لحاظ ایمن بودن محیط اطرافشان ضریب احساس امنیت بالایی را نسبت به کسانی دارند که فضای اطرافشان آکنده از اختلالات و بی نظمی هایی است که باعث به وجود آمدن احساس ناامنی در جسم و روانشان می گردد و ضریب احساس امنیت آنان را کاهش می دهد (احمدی و همکاران، ۱۳۸۶). در این بخش از پژوهش این فرض از تحقیق را عنوان کرد که: اوضاع فیزیکی و اجتماعی شهر با احساس امنیت رابطه دارد.

از منظری دیگر و با نگاهی فلسفی- اجتماعی به حیات شهری ۷ زیمل به شرح ناامنیهای ذهنی و هویتی فرد در شهر توجه نشان داده است. به نظر او، پیچیده ترین مسائل زندگی مدرن از ادعای فرد برای حفظ استقلال و فردیت هستی خویش در برابر نیروهای سهمگین اجتماعی و میراث تاریخی و فرهنگ برونی و فن زندگی ناشی می شود. مبارزه با طبیعت که انسان ابتدایی می بایست برای حفظ موجودیت جسمانی خویش بدان مبارزت ورزد در این شکل مدرن به آخرین دگردیسی خود رسیده است. بنیاد روان شناختی فرد نوع کلانشهری در شدت یافتن تحریکات عصبی نهفته است که خود ناشی از تغییر سریع و بدون وقفه محرکهای برونی و درونی است (زیمل، ۱۳۷۲، صص ۵۳ و ۵۴). بر این مبناء

پیامهایی استفاده می کنند که در آن اغراق بسیاری به کار رفته و مصرف کنندگان عمده آنها تحت تأثیر چنین پیامهایی رفتار و کردارشان چه به صورت آگاهانه و چه ناآگاهانه از آن تأسی جسته و پیرو آنان می گردند، پس می توان گفت: عملکرد رسانه ها (داخلی و خارجی) با احساس امنیت رابطه دارد.

پایگاه اجتماعی و اقتصادی و احساس امنیت

عضویت افراد در قشرها و طبقات اجتماعی مختلف، باعث رشد بعضی از الگوهای رفتاری می شوند. عوامل تشکیل دهنده طبقه اجتماعی فرد، در تعیین پایگاه اجتماعی فرد، نقشی که ایفا می کند، وظایفی که برعهده دارد و امتیازاتی که از آن برخوردار است، مؤثر است. این عوامل، در برداشت فرد از خود و از اعضای طبقات اجتماعی دیگر و نحوه تعامل با آنها تأثیر می گذرد. بر اساس نظریه فشار اجتماعی که رفتارهای انحرافی را نتیجه فشارهایی می داند که بعضی از مردم را وادار به کجروی و بروز ناامنی می کند، تأثیر شرایط محیطی بر روی ابعاد امنیت اجتماعی یعنی امنیت جانی امنیت مالی و غیره یکسان و یک جهت نیست. بر اساس تئوریها و چارچوب نظری پژوهش (مانند دیدگاه روان شناسان اجتماعی، مکتب کارکردگرایی ساختاری، دیدگاه تعامل گرایی، نظریه پردازانی چون اینگلههارت، مک گرگور، دیدگاه آسیب پذیری، نظریه فشار اجتماعی و احساس محرومیت نسبی) اعتقاد بر این است که عوامل و ویژگیهای فردی به خصوص طبقه اجتماعی تعیین کننده میزان احساس امنیت افراد می باشد. و هرچه فرد از لحاظ عوامل اقتصادی و رفاهی در وضعیت مناسبی قرار داشته باشد میزان احساس امنیت این افراد نیز بالاتر رفته و هرچه فرد به لحاظ اقتصادی و نیازهای کمی و کیفی زندگی اش ناتوان باشد و احساس آسیب پذیری بیشتری را احساس کند فرد به لحاظ داشتن احساس امنیت در سطح پایین تری قرار دارد (نویدینیا و ساروخانی، ۱۳۸۵، ص ۹۱). پس می توان بیان داشت که: پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد با احساس

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

۳۲۱

حیات شهری ذاتا پیچیده در فرایندهای تهدید آور است و امنیت بطور ماهوی در معرض چالش قرار می گیرد. با این همه در اینجا ما در سطحی دیگر و عمدتا با رویکردی جامعه شناختی بیشتر به فرایندهای عینی و ملموس در حیات شهری نظر داریم و امنیت را در ارتباط با فرایندهای مربوط قابل اشاره مد نظر قرار می دهیم. در همین راستا و با اذعان به اینکه اکثر تهدیداتی که متوجه افراد است ناشی از این حقیقت می باشد که افراد در محیط انسانی به سر می برند و این محیط موجد انواع فشارهای غیر قابل اجتناب اجتماعی اقتصادی و سیاسی است، بیان می داریم که تهدیدات مزبور می توانند اشکال متفاوتی به خود بگیرند. در یک تقسیم بندی، تهدیدات مورد بحث به سه نوع مجزا دسته بندی شده اند. تهدیدات فیزیکی یا جسمی (درد، صدمه و مرگ) ۷ تهدیدات اقتصادی (تصرف یا تخریب اموال، عدم دسترسی به کار یا منابع)، تهدیدات نسبت به حقوق (زندانی شدن، از بین رفتن آزادیهای عادی مدنی) همراه با تهدیدات موقعیت یا وضعیت (تنزل رتبه، تحقیر در انظار عامه) (بوزان، ۱۳۷۸، صص ۵۳ و ۵۴).

این تقسیم بندی خود بیانگر آن است که منابع مختلفی می توانند امنیت فرد در جامعه را در معرض تهدید قرار دهند. بدیهی است زندگی شهری از یکسو با گسترش دامنه آزادیها و از سوی دیگر گستره عوامل تحدید کننده و تهدید کننده آن مشخص می شود و بدین لحاظ ضروری است ابعاد مختلف امنیت در شهر مد نظر باشد (بر همین اساس در پرسشنامه ای که جهت مطالعه میدانی در باره سنجش احساس امنیت شهروندان تهیه گردیده، علاوه بر ابعاد اجتماعی- سیاسی- فرهنگی- اقتصادی، جنبه های مرتبط با محیط طبیعی و عوامل موثر در امنیت از بعد حوادث طبیعی نیز مورد توجه بوده است). به لحاظ سنت مطالعاتی در عرصه جامعه شناسی، مطالعه امنیت در شهر چندان محل توجه و در کانون بررسی ها نبوده است. پژوهشهای انجام گرفته این نکته را عیان می سازند که موضوع امنیت در شهر عمدتا در ذیل حوزه

جامعه شناسی انحراف و مسائل اجتماعی مورد توجه بوده و در این راستا جرائم شهری بعنوان عامل اساسی اختلال در امنیت شهر مد نظر قرار می گرفته است. بر همین مبنا بیان گردیده که در غالب شهرهای جهان، جرائم معمول، تهدیدی جدی برای حیات، تمامیت فردی و داراییهای انسانهاست. وقوع بیش از حد این ضایعات سنگین سختی و رنج انسانها، به هدر رفتن منابع اقتصادی، سر خوردگی شهروندان، و وخامت کلی در کیفیت زندگی را به ارمغان می آورد (بواندیا، ۱۳۸۰، ص ۱۱). اما آشکار است که علاوه بر جرائم، ابعاد کلی حیات شهری و زیست-جهان شهری (آن چنان که در آثار زیمل آمده) و نیز پوششهای فرد دیگری (که می تواند اجتماعی یا طبیعی باشند) نیز وجود دارند که احساس نا امنی در شهرها را دامن می زنند. امنیت در لویاتان هابز و تحت عنوان صلح، کالایی بس ارزشمند است که تا کنون برای تحصیل آن منازعات عدیده ای صورت پذیرفته و هنوز هم یکی از ایده آلهای بشری است. با گسترش روند شهرنشینی به عنوان موضوعی جهانشمول، اینک پرداختن به عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان اهمیتی افزون یافته است. در همین راستا و به مثابه یک مطالعه خرد، کوشش شده تا نسبت به سنجش احساس امنیت شهروندان یک شهر جدید (اشتهارد) اقدام شود. پرسشنامه مزبور ابعاد مختلف امنیت را مورد توجه قرار داده و نظرات پاسخگویان پیرامون نهادهای دخیل و مسئول در امر امنیت شهری را نیز لحاظ کرده است.

امنیت پیش زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بسترساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقاء امنیت و احساس ناشی از آن است. حضور مردم در فضای عمومی شهرمستلزم احساس امنیت از سوی آنان است. یکی از مهمترین عوامل تهدید کننده حضور مردم در فضاهای عمومی، ترس یا احساس ناامنی است. ناامنی مکان ها و فضاهای عمومی نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می کند و با ایجاد مانع

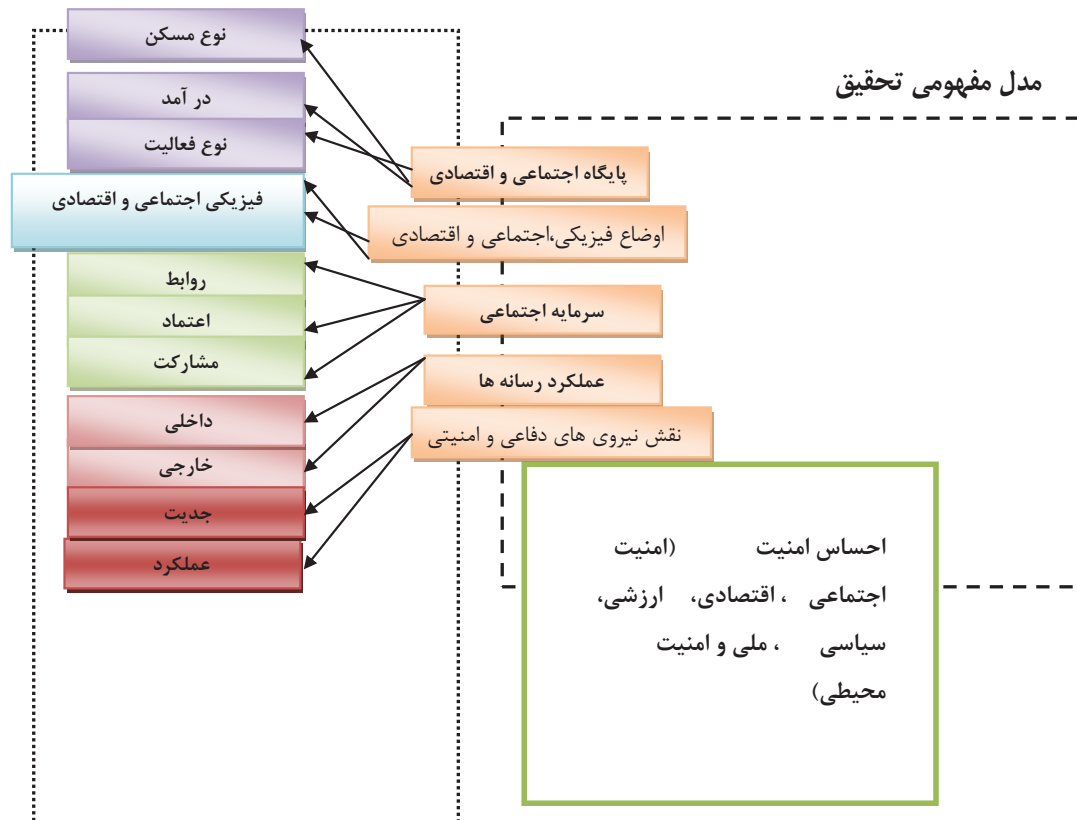
بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه های زیادی را بر جامعه تحمیل می کند. حیات جمعی آدمیان در صورتی قرین آرامش و آسایش است که امنیت به مثابه مقوله ای بنیادین در ابعاد و جهات مختلف زندگی حکمفرما باشد. در کنار عوامل موثر بر شکل دهی به امنیت، باید توجه خود را بر علل تاثیر گذار بر احساس امنیت نیز معطوف داریم. در واقع باید همزمان هم به سنجش میزان واقعی امنیت و هم به ارزیابی گسترده احساس امنیت اقدام نمود، که در این تحقیق هر دو جنبه مد نظر بوده است. امروزه به توجه به گستردگی شهرنشینی و رواج ناامنی های اجتماعی در شهرها، به خصوص شهرهای جدید، مطالعه موضوع امنیت و عوامل موثر بر آن و راهکارهای تقویت آن در شهرها ضرورت یافته است و این موضوع در شهرهای جدیدی کشور از حساسیت بیشتر برخوردار است. مقاله پیش رو در راستای توجه به مولفه امنیت در زندگی شهری تهیه شده و قصد

آن دارد تا با لحاظ جهات اقتصادی- اجتماعی- سیاسی- امنیتی، به بازکاوی نقش نهادها و موسسات تولید کننده امنیت نیز بپردازد. بر همین اساس دو مجموعه پرسشنامه تدارک دیده شده و در محدوده شهر جدید اشتهارد اقدام به نمونه گیری و جمع آوری اطلاعات گردیده است. مطالعه مقوله امنیت در این شهر از آنجا مدنظر قرار گرفت که انتظار می رفت اشتهارد به عنوان یک شهر جدید واجد مولفه های اساسی امنیتی باشد و این انتظار خود از آنجا مایه می گرفت که شهر جدید از یک لحاظ مکانی تعریف می شود که بر اساس برنامه ریزی همه جانبه و با لحاظ معیارهای مورد نظر ساخته می شود و تکوین و رشد می یابد. نتایج بررسی نشان می دهد انتظار فوق چندان برآورده نشده است که این امر خود می تواند متاثر از شرایط اجتماعی کل جامعه و مهاجر پذیری شهر باشد. بدیهی است امنیت در هر موقعیت مکانی (همچون امنیت در یک شهر جدید مانند اشتهارد)

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

۳۲۳

نمودار ۱. مدل مفهومی تحقیق؛ ماخذ: نگارنده.

نمی تواند از امنیت در موقعیت های مکانی مجاور (در اینجا امنیت در شهرهای مجاور شهر جدید) بی نصیب باشد. با این حال متغیر ترکیب ساکنان شهر جدید در تلفیق با متغیرهای دیگر هیات خاصی به موضوع امنیت در آن بخشیده است که مشروح آن در ضمن تجزیه و تحلیل اطلاعات در مقاله آمده است.

مواد و روش های تحقیق اعتبار و روایی

برای پایایی ابزار سنجش از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. آلفای کرونباخ برای سنجش احساس امنیت در شهرهای جدید با تعداد ۵۰ گویه ($\alpha=0.94$) به دست آمد. جهت اعتبار گویه های به دست آمده و به کار گرفته شده در تحقیق در سنجش احساس امنیت، از اعتبار صوری استفاده شده است. و به منظور توصیف و تحلیل داده ها از نرم افزار spss استفاده شده و از آزمون های ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، تفاوت میانگین ها (t.test) و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است.

با توجه به این که استفاده از نمونه گیری تصادفی کامل برای این تحقیق امکان پذیر نیست، در مرحله اول از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شد. در داخل ناحیه شهروندان به طور تصادفی ساده انتخاب شدند و در مرحله دوم در داخل مناطق شهر جدید اشتهارد با توجه به تعداد محلات هر منطقه به تناسب محلاتی جهت نمونه گیری انتخاب شدند. در مرحله دوم در داخل این مناطق سه گانه با توجه به تعداد محلات هر منطقه، به تناسب محلاتی جهت نمونه گیری انتخاب شدند. اندازه مناسب برای نمونه آماری در حدود ۳۸۴ نفر برآورد شده بود. در نهایت

جدول ۱. نمونه گیری از محلات انتخابی شهر جدید اشتهارد

اشتهارد	تعداد محلات	تعداد محلات نمونه
۲	۸	۵
۸	۶	۶
۱۰	۴	۴

۳۸۴ پرسشنامه که کاملا تکمیل شده بودند در تحلیل گنجانیده شدند.

حجم نمونه

$$n \equiv \frac{z_{\alpha/2}^2 \times p \times (1-p)}{e^2} = 384$$

اندازه مناسب برای نمونه آماری در حدود ۳۸۴ نفر برآورد شده بود. در نهایت ۳۸۴ پرسش نامه که کاملا تکمیل شده بودند در تحلیل نهایی گنجانیده شدند.

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش، شهروندان شهر اشتهارد بودند. شهر جدید اشتهارد با توجه به دارا بودن جمعیت مهاجر زیاد، خرده فرهنگ های گوناگون و وضعیت اقتصادی ناهمگون ساکنین برای پژوهشی با موضوع امنیت و دفاع ملی مکان مناسبی محسوب می شود. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه تعیین شد. در این تحقیق با کمک نرم افزار SPSS، با سطح اطمینان ۹۵ درصد، احتمال خطای ۵ درصد و با فرض این که ۶۰ درصد از جمعیت شهر جدید اشتهارد پاسخ یکسانی دهند، حجم نمونه برای این شهر ۳۸۴ نفر به دست آمد. روش نمونه گیری به روش تصادفی از نوع خوشه ای چند مرحله ای صورت گرفته است. در پژوهش حاضر برای اندازه گیری میزان احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) از پرسش نامه ای با ۵۰ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است.

معرفی شهر جدید اشتهارد

بنابر سرشماری مرکز آمار ایران، جمعیت بخش اشتهارد شهرستان کرج در سال ۱۳۸۷ برابر با ۱۸۱۴۴ نفر بوده است. اشتهارد از دو قسمت اشتها و آرتا تشکیل شده به معنای سکونتگاه مقدس اشتها به معنای ایستگاه یا سکونتگاه و آرتا به معنیه مقدس به زبان آذری و در اصل بوده اشتها آرتا بعد شده اشتهارد و اشتهارد (اخیرا بین برخی از جوانان شهر به خصوص

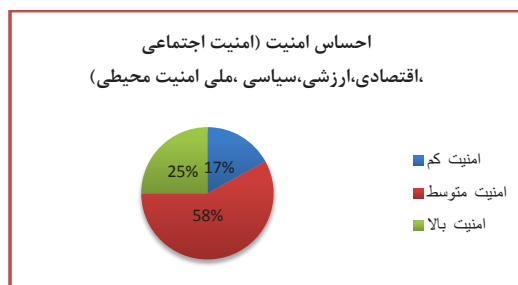

دانشجویان باب شده است که نام شهر را اشتوتگارت می گویند!) اشتهاارد از توابع شهرستان کرج و جزء استان تهران در ۲۲/ و ۵۰ طول شرقی و ۴۳/ و ۳۵ عرض شمالی قرار دارد. با شهر تهران ۱۰۰ کیلومتر با شهر کرج ۶۳ کیلومتر فاصله دارد. این شهر در یک منطقه نسبتاً کویری با آب و هوای نیمه خشک واقع شده است که مساحت آن متجاوز از ۲۵۰۰ کیلومتر مربع و در مسیر جاده ترانزیت تهران به استانهای غربی کشور واقع است. مطابق آخرین سرشماری، جمعیت آن ۲۵۰۰۰ نفر و با زبان منحصر به فرد با قدمتی چند هزار ساله می باشد حوزه جغرافیایی آن از طرف شمال به ارتفاعات «حلقه دره» و محدوده ی شهرستان نظرآباد و از طرف جنوب به ارتفاعات خوش آب و هوای «قزل باش» و محدوده ی شهر ملارد و از طرف شرق به «رودخانه شور» و محدوده شهر کرج و از طرف غرب به محدوده شهر بوئین زهرا محدود می شود. در سال ۱۳۳۱ در اشتهاارد شهرداری تأسیس شده ولی متأسفانه تا پیروزی انقلاب اسلامی در آن پیشرفت چندانی بوجود نیامده، ولی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و توجه به مناطق محروم، شهر به سرعت روبه پیشرفت گذاشته و اخیراً با احداث بزرگترین شهرک صنعتی کشور در این منطقه که ظرفیت آن حدود دو هزار واحد صنعتی کوچک و بزرگ می باشد سرعت رشد شهر افزایش یافته و به منطقه ای مهاجرپذیر تبدیل گردیده که هموطنان زیادی از مناطق مختلف در آن سکونت یافته اند و هم اینک دگرگونی های فرهنگی و اجتماعی در آن کاملاً مشهود است. شهر اشتهاارد دارای هفت محله قدیمی به نامهای پایین محله (جیر محله)، محله صیادیه، محله قاضیان (قاضیون)، چال محله (چله مله)، فارچی آباد (پارچی آوا)، خیابان بزرگ (پيله خیاوون)، خیابان کوچک (خوردک خیاوون) و همچنین از محلات کوچکتر می توان از ام اصغر، رضه، چول و پشت قلعه را نام برد. در اطراف اشتهاارد مناطق و دهستانهایی بنامهای مرادتپه (دارای ۲ تپه باستانی به نامهای پيله تپه و خوردیکه تپه)، صحت

آباد، جعفرآباد، قزل حصار، رحمانیه، مهدی آباد، فرد آباد، مختارآباد، عبدالله آباد، کوشک آوا، مروت آوا، اوپشته، گنگ، جارو، نکوجار، قرقرک (محل دفن فریدون فروغی) و بوجعفر، ایپک و غیره، مجموعاً به تعداد ۲۲ روستا وجود دارد. نگاهی به ترکیب جمعیتی و محلات این شهر نشان دهنده تنوع قومیتهای ساکن در آن است (لرها- کردها و غیره). همچنین بررسی ترکیب بندی گروههای اجتماعی در آن نیز متنوع است و از کارگران صنایع مستقر در اطراف تهران تا تعداد زیادی دانشجو را رد بر می گیرد. این ترکیب بندی به شهر بیشتر جنبه و کارکرد خوابگاهی بخشیده است زیرا بیشتر محل زندگی و استراحت است تا کار. این عوامل سبب آن گردیده اند تا مقوله امنیت و احساس امنیت در اشتهاارد واجد ویژگی های منحصر بفردی گردد و از همین رو مطالعه آن در دستور کار قرار گرفته است. اکنون به تحلیل داده های جمع آوری شده پیرامون موضوع امنیت در شهر اشتهاارد می پردازیم (سازمان عمران شهرهای جدید کشور، اشتهاارد، ۱۳۸۵).

شرح و بررسی یافته های تحقیق

در این قسمت نتایج به دست آمده از تحقیق را به صورت توصیفی و استنباطی مورد بررسی قرار داده ایم. در کل از ۳۸۴ نفر نمونه این پژوهش، ۶۵ نفر (معادل ۱۷ درصد) دارای احساس امنیت کم (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی)، ۲۲۴ نفر (معادل ۵۸ درصد) در سطح متوسط و ۹۵ نفر (معادل ۲۵ درصد) دارای احساس امنیت بالا بوده اند. توصیف سایر متغیرها، جهت خلاصه شدن مطالب

در جداول به همراه آمار استنباطی آورده شده است.

۱- آزمون تفاوت میانگین ها بین احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) و جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T مقدار	سطح معناداری
مرد	۱۸۴	۸۱,۲۲	۱۱	۸,۳۱-	۰,۰۰
زن	۲۰۰	۹۰,۸۸	۱۱,۷		

جدول فوق احساس امنیت اجتماعی را بر اساس جنسیت نشان می دهد. با توجه به آزمون تفاوت میانگین ها و سطح معناداری، رابطه معنادار است به گونه ای که میانگین نمره احساس امنیت مردان (۹۰,۸۸) بیشتر از زنان (۸۱,۲۲) می باشد و در نتیجه فرضیه (H۴) پژوهش تایید می شود و زنان نسبت به مردان (از لحاظ جنس) احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) کمتری در شهرهای جدید دارند.

۲- آزمون تحلیل واریانس بین احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) و میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	تعداد	df	میانگین	F	سطح معناداری
احساس امنیت					
بی سواد-ابتدایی	۷۰				
سیکل	۵۶				
دیپلم	۹۱				
فوق دیپلم	۵۹	۶	۳۸۶,۱۲	۲,۵۹	۰,۰۲
دانشجو	۵۷				
لیسانس	۴۹				
لیسانس و بالاتر	۲				

جدول بالا نمره احساس امنیت را بر اساس میزان تحصیلات نشان می دهد. با توجه به مقدار F و

P تفاوت معناداری بین میزان تحصیلات و میزان احساس امنیت وجود دارد. بر اساس آمار افراد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم احساس امنیت بیشتر از بقیه افراد دارند.

۳- آزمون تحلیل واریانس بین احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) و وضعیت تاهل

وضعیت تاهل، احساس امنیت	تعداد	df	میانگین	f	سطح معناداری
مجرد	۱۲۹				
متاهل	۲۴۶	۲	۲۲۷۳,۸۵	۱۶,۰۷	۰,۰۰
مطلقه	۹				

جدول بالا نمره احساس امنیت را بر اساس وضعیت تاهل نشان می دهد. با توجه به مقدار F و P تفاوت معناداری بین وضعیت تاهل و میزان احساس امنیت رابطه وجود دارد. بر اساس آمار افراد متاهل احساس امنیت بیشتر از بقیه افراد دارند.

۴- آزمون همبستگی پیرسون بین احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) و میزان سن

متغیر وابسته: احساس امنیت		آزمون پیرسون
شدت رابطه	سطح معناداری	
۰,۰۴۶	۰,۳۶	

جدول فوق احساس امنیت را بر اساس میزان سن نشان می دهد. با توجه به ضریب همبستگی و سطح معناداری بین این دو متغیر از لحاظ آماری رابطه ای معنادار نمی باشد.

۵- عناصر اصلی تحلیل چند متغیره به روش

گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته (احساس امنیت)

متغیر های وارد شده	B	Beta	T	SigT
پایگاه اجتماعی و اقتصادی	۱,۱۸	۰,۵۴۲	۱۲,۵۹	۰,۰۰۰
اوضاع فیزیکی و اجتماعی شهر	۰,۹۱۹	۰,۳۹۶	۱۹,۷۸	۰,۰۰۰
سرمایه اجتماعی	۰,۹۰۸	۰,۲۰۴	۱۱,۵۶	۰,۰۰۰
عملکرد رسانه ها	۱,۰۱۹	۰,۴۲۶	۱۵,۰۲	۰,۰۰۰
جنسیت	-۰,۶۱۹	-۰,۰۵۱	۲,۹۱-	۰,۰۰۴
نقش نیروی های دفاعی و امنیتی	۰,۹۶۳	۰,۴۷۷	۱۳,۵۴	۰,۰۰۰

متغیر های وارد شده	R	R ^۲	R ^۲ اصلاح شده	ت _۰
پایگاه اجتماعی و اقتصادی	۰,۵۴۲	۰,۲۹۳	۰,۲۹۱	۱
اوضاع فیزیکی و اجتماعی شهر	۰,۹۲۳	۰,۸۵۲	۰,۸۵۱	۲
سرمایه اجتماعی	۰,۹۹۴	۰,۸۹۴	۰,۸۹۹	۳
عملکرد رسانه ها	۰,۸۳۶	۰,۶۹۹	۰,۶۹۷	۴
جنسیت	۰,۹۴۷	۰,۸۹۷	۰,۸۹۷	۵
نقش نیروی های دفاعی و امنیتی	۰,۷۲۲	۰,۵۲۷	۰,۵۱۸	۶

سایر شاخص های آماری برای متغیر های درون معادله مانند Beta برای نمرات استاندارد شده و نیز آزمون T را می توان در جدول ملاحظه نمود. ضرایب B نشان می دهد که در مرحله نخست، به ازای افزایش یک نمره به متغیر پایگاه اقتصادی و اجتماعی ۱,۱۸ نمره به میزان احساس امنیت افزوده می شود و در مرحله دوم به ازای یک نمره افزایش به متغیر نیروی های دفاعی و امنیتی ۰,۰۹۶۳ نمره به میزان احساس امنیت افزوده می شود و الی آخر تا مرحله ششم که به ازای افزایش یک نمره به متغیر جنسیت -۰,۶۱۵ نمره از احساس امنیت کاسته می شود.

بررسی نتایج جدول فوق نشان می دهد که معادله پیش بینی رگرسیونی ما دارای ۶ مرحله است. بر اساس نتایج، ضریب همبستگی چند متغیره ما در مرحله هشتم نشان می دهد که در مجموع متغیرهای پایگاه اقتصادی و اجتماعی، نقش نیروی های دفاعی و امنیتی، عملکرد رسانه ها، اوضاع فیزیکی و اجتماعی شهر، سرمایه اجتماعی و جنسیت توانسته ۸۹ درصد از واریانس متغیر وابسته امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) را پیش بینی نماید. با توجه به این که ۸۹ درصد از واریانس متغیر امنیت به وسیله متغیرها تبیین شده و تنها ۱۱ درصد (۱-۱۱=R^۲) از واریانس متغیر وابسته تبیین نشده، در کل متغیرها دارای قدرت تبیین بالایی بوده اند.

۶- عناصر اصلی تحلیل چند متغیره به روش گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته (احساس امنیت)

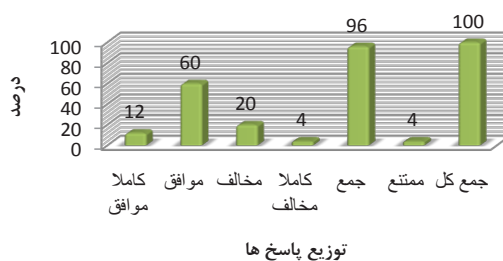
بررسی احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) به تفکیک احساس امنیت اجتماعی
پاسخ ارائه شده به سوالات مزبور نشان می دهند در اغلب موارد پاسخگویان میزان امنیت اجتماعی را زیر حد متوسط ارزیابی نموده اند. این امر از آنجا عیان می گردد که در مورد اکثر گزینه های مربوط به عدم وجود امنیت اجتماعی بیش از ۵۰ درصد پاسخگویان نظر موافق داشته اند و بالعکس در مورد اکثر گزینه های مربوط به وجود امنیت اجتماعی، کمتر از ۵۰ درصد آنها نظر موافق داشته اند. در این میان پراکندگی پاسخها به پرسش در صورتی که در خیابان مورد تعرض سارقان قرار بگیرید آیا فکر می کنید

مردم اطراف شما به شما کمک خواهند نمود؟ حائز اهمیت است و نشان می دهد اکثریت ساکنان نسبت به کمک دیگران امیدوارند و لذا هنوز همبستگی اجتماعی در سطح قابل قبولی است. مؤید این امر همچنین پاسخ هایی داده شده به پرسش از عدم اعتماد به همسایه ها است که نشان می دهد روابط همسایگی هنوز کاملا در افق بی اعتمادی محو نشده است، هر چند آشکارا در مرحله متزلزلی قرار دارد (جدول و نمودار شماره ۱).

جدول ۱. بررسی احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) به تفکیک احساس امنیت اجتماعی؛ ماخذ: نگارندگان.

درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۲۹,۴۱	۱۲	۱۱۰	کاملا موافق
۴۸,۳۲	۶۰	۱۳۰	موافق
۱۴,۰۳	۲۰	۷۰	مخالف
۸,۳	۴	۵۲	کاملا مخالف
۱۰۰	۹۶	۳۶۲	جمع
-	۴	۲۲	ممتنع
-	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل

احساس امنیت اجتماعی

نمودار ۱. بررسی احساس امنیت (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی، ملی و امنیت محیطی) به تفکیک احساس امنیت اجتماعی؛ ماخذ: نگارندگان.

احساس امنیت اقتصادی

در ذیل این عنوان، می توان کلیه پرسش های مرتبط با مقوله شغل و درآمد اقرار دارد. بر این اساس سه پرسش در ارتباط با مقوله امنیت اقتصادی مطرح گردیده اند. بررسی پاسخ های ارائه شده از طرف

پاسخگویان به این سوالات نشان دهنده احساس عدم امنیت اقتصادی است (که البته این امر باید با نگرانی عمومی جامعه از سرنوشت اقتصادی کشور در رابطه قرار گیرد)، هرچند بسیاری محیط شهر را برای سرمایه گذاری و کار مناسب تشخیص داده اند (در پاسخ به پرسش از اینکه آیا این شهر را فضای مناسبی برای سرمایه گذاری و کار تلاش می دانید؟) ۶۶/۸ درصد پاسخگویان نظر کاملا موافق را ابراز داشته اند). بر این اساس به نظر می رسد ساکنان اشتهارد اگرچه نسبت به وجود پتانسیلهای کار و سرمایه گذاری خوش بین اند اما امیدواری چندانی به تحقق شرایط مطلوب اقتصادی ندارند و یا حداقل از آن بابت نگران و مضطربند که این خود با توجه به شرایط عمومی حاکم بر فضای اقتصادی کشور قابل درک است (در جدول و نمودار شماره ۲ نتایج تفصیلی بدست آمده از تحلیل داده های مربوط به پرسش فوق نشان داده شده است).

جدول ۲. احساس امنیت اقتصادی؛ ماخذ: نگارندگان.

درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۶۶,۸	۱۲	۱۸۰	کاملا موافق
۲۲,۱	۵۴	۸۹	موافق
۱۰,۳۳	۱۴	۶۰	مخالف
۹,۳۲	۶	۳۱	کاملا مخالف
۱۰۰	۱۲	۳۶۰	جمع
-	۴	۲۴	ممتنع
-	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل

احساس امنیت اقتصادی

نمودار ۲. احساس امنیت اقتصادی؛ ماخذ: نگارندگان.

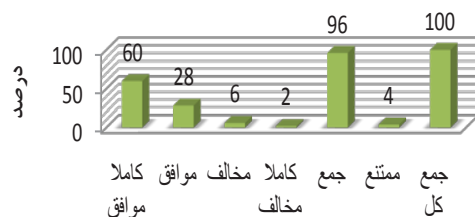
احساس امنیت ارزشی

آنچه در اینجا امنیت ارزشی نامیده می شود ناظر بر موارد مرتبط با تغییر هنجارهای اجتماعی از یک سو و دگرگونی در جایگاه گروه های مرجع از سوی دیگر است که غالبا در گذار از یک نسل به نسل دیگر ممکن است رخ دهد و لذا موجبات نگرانی نسل پیشین را فراهم سازد. در این مقوله سه پرسش مطرح گردید. اگر دین را به طور کلی اصلی ترین مرجع هنجاربخش و تنظیم کننده رفتارها در جامعه ایران بدانیم، از خلال پاسخ های به دست آمده، این مهم آشکار می شود که یک نگرانی جدی از دگرگونی ارزشی (در جامعه مورد بررسی) در نزد خانواده ها به وجود آمده است. در واقع اکثریت قابل توجهی از پاسخ دهندگان نسبت به تغییر جایگاه مذهب در جامعه و در نزد فرزندان شان و نیز کم توجهی به روحانیت به عنوان مبلغ و نماد ارزش های دینی نگران هستند؛ مثلا ۹۱٫۷ درصد پاسخ گوینان از کم توجهی به ارزش های دینی ابراز نگرانی کرده اند و یا ۸۴٫۸ درصد پاسخ دهندگان از این که مردم به حرف روحانیت اعتنا نکنند نگرانند. به نظر می رسد در جو احساس ناامنی در این مورد به طور معناداری فزون تر از سایر موارد باشد که این خود از یک سو با توجه به اهمیت عامل دین در جامعه و از سوی دیگر با عنایت به دگرگونی های در حال رخ دادن در این عرصه قابل درک است (جداول و نمودار شماره ۳ و ۴).

جدول ۳. احساس امنیت ارزشی (جایگاه مذهب): ماخذ: نگارندگان.

توزیع پاسخ ها	فراوانی	درصد	درصد متغیر
کاملا موافق	۱۹۰	۶۰	۶۲٫۵
موافق	۱۰۱	۲۸	۲۶٫۰۰
مخالف	۳۰	۶	۶٫۳
کاملا مخالف	۱۰	۲	۲٫۱
جمع	۳۳۱	۹۶	۱۰۰
ممتنع	۵۳	۴	-
جمع کل	۳۸۴	۱۰۰	-

احساس امنیت ارزشی

توزیع پاسخ ها

نمودار ۳. احساس امنیت ارزشی (جایگاه مذهب): ماخذ: نگارندگان.

جدول ۴. احساس امنیت ارزشی (کم توجهی به مبلغین دینی): ماخذ: نگارندگان.

توزیع پاسخ ها	فراوانی	درصد	درصد متغیر
کاملا موافق	۹۰	۳۶	۳۹٫۱
موافق	۲۱۰	۴۲	۴۵٫۷
مخالف	۲۸	۸	۸٫۷
کاملا مخالف	۹	۶	۶٫۵
جمع	۳۳۷	۹۲	۱۰۰
ممتنع	۴۷	۸	-
جمع کل	۳۸۴	۱۰۰	-

احساس امنیت ارزشی

توزیع پاسخ ها

نمودار ۴. احساس امنیت ارزشی (کم توجهی به مبلغین دینی): ماخذ: نگارندگان.

احساس امنیت سیاسی

غرض از امنیت سیاسی در اینجا، احساس شهروندان راجع به میزان وجود آزادیهای در جامعه و میزان ثبات سیاسی است و از این رو امنیت سیاسی با کلیه مواردی مرتبط می گردد که می تواند آزادیهای مزبور را تقویت یا محدود سازد و یا با نهادهای سیاسی سر و کار دارد. سوالات در نظر گرفته شده برای سنجش

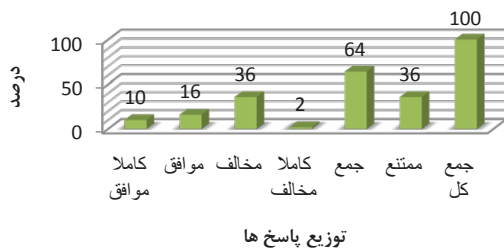

امنیت سیاسی کلا دوازده سوال بوده است. از جمع بندی پاسخهای ارائه شده به این پرسشها می توان به این جمع بندی رسید که اکثریت ساکنان شهر مورد بررسی، نسبت به بی ثباتی شرایط سیاسی و بالا گرفتن درگیری های سیاسی دغدغه دارند و بدین سبب در ذهنیت خود چندان احساس امنیتی راجع به مسائل سیاسی نداشته و فضای اظهار نظر و بیان عقاید سیاسی اشان را چندان فراخ ارزیابی نمی کنند. به عنوان نمونه در پاسخ به این پرسش که آیا از احتمال درگیری شدید بین جناح ها مشوش و نگران هستند؟ ۷۶/۵ درصد نظر موافق یا کاملاً موافق را ابراز داشته اند و یا در پاسخ به این پرسش که آیا چیزی بنام تفتیش عقاید و کنترل ذهن آدمها در این شهر وجود ندارد؟ ۵۹/۴ درصد نظر مخالف یا کاملاً مخالف داشته اند (جداول و نمودار شماره (۵) و (۶) حاصل آمده از پاسخهای جمع آوری شده در مورد دو سوال فوق اند).

جدول ۶. احساس امنیت سیاسی؛ ماخذ: نگارندگان.

درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۱۵,۶	۱۰	۵۰	کاملاً موافق
۲۵,۰۰	۱۶	۸۰	موافق
۵۶,۳	۳۶	۱۸۰	مخالف
۳,۱	۲	۱۰	کاملاً مخالف
۱۰۰	۶۴	۳۲۰	جمع
-	۳۶	۶۴	ممتنع
-	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل

احساس امنیت سیاسی

نمودار ۶. احساس امنیت سیاسی؛ ماخذ: نگارندگان.

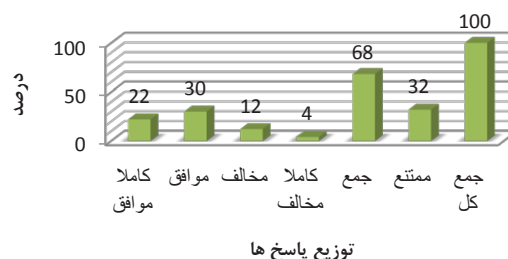
احساس امنیت ملی

آنچه در اینجا امنیت ملی نامیده شده، مرتبط با احساس شهروندان نسبت به عوامل موثر بر اخلاص بر حاکمیت و استقلال ملی است. در این راستا سه سوال مطرح گردیده است. اولین سوال از پاسخگویان می خواهد تا نظر خود را در مورد توانایی حکومت و دولت در حل و فصل مشکلات اقتصادی و اجتماعی مردم بیان نمایند. در پاسخ، ۸۷/۳ درصد اظهار نگرانی خود را از اینکه حکومت و دولت نتوانند مشکلات مزبور را مرتفع نمایند بیان داشته اند. دو سوال دیگر بیشتر به نقش عوامل خارجی پرداخته اند و نظر پاسخگویان را در مورد آمادگی دفاعی ایران در برابر حملات خارجی و میزان دلهره از این امر جويا شده اند. پاسخ های ارائه شده نشان می دهند که نگرانی از دخالتهای خارجی نسبتاً در سطح قابل توجهی است هر چند اکثریت در مجموع به نظر می رسد افراد نمونه تحت بررسی،

جدول ۵. احساس امنیت سیاسی؛ ماخذ: نگارندگان.

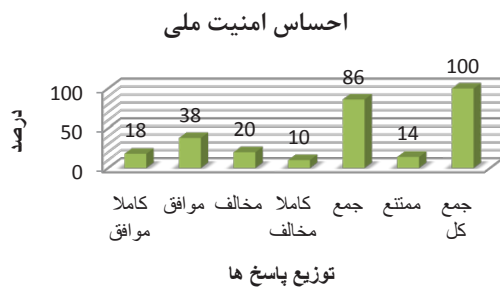
درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۳۲,۴	۲۲	۹۸	کاملاً موافق
۴۴,۱	۳۰	۱۵۰	موافق
۱۷,۶	۱۲	۶۰	مخالف
۵,۹	۴	۲۰	کاملاً مخالف
۱۰۰	۶۸	۳۲۸	جمع
-	۳۲	۵۶	ممتنع
-	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل

احساس امنیت سیاسی

نمودار ۵. احساس امنیت سیاسی؛ ماخذ: نگارندگان.

بیشتر نگران و مضطرب از ناکارآمدی موسسات و نهادهای داخلی اند، هر چند نگرانی و احساس عدم امنیت ناشی از احتمال درگیری نظامی و دخالت خارجیان نیز چندان اندک نیست (نتایج حاصل از جمع آوری پاسخهای ارائه شده به سه پرسش مورد بحث در جداول (۷)، (۸)، (۹) آمده اند).

نمودار ۸. احساس امنیت ملی؛ ماخذ: نگارندگان.

جدول ۷. احساس امنیت ملی؛ ماخذ: نگارندگان.

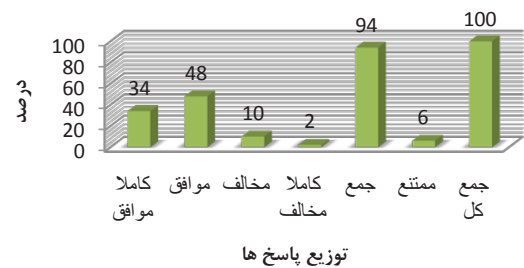
درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۳۶,۲	۳۴	۱۰۰	کاملا موافق
۵۱,۱	۴۸	۲۴۰	موافق
۱۰,۶	۱۰	۲۰	مخالف
۲,۱	۲	۸	کاملا مخالف
۱۰۰	۹۴	۳۶۸	جمع
-	۶	۱۶	ممتنع
-	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل

احساس امنیت محیطی

منظور از امنیت محیطی در اینجا، غالباً عوامل مرتبط با محیط زیست و محیط طبیعی بوده و در این راستا دو سوال مطرح گردیده است. سوال اول در مورد میزان نگرانی از وقوع بلایای طبیعی است و ۸۲ درصد پاسخهای کاملاً موافق و موافق نسبت به وجود این نگرانی نشان دهنده درجه بسیار بالای احساس عدم امنیت در مورد بروز وقایع طبیعی است.

پرسش دیگر نیز که در مورد آلودگی های محیطی می باشد نیز موید وجود نگرانی مشابهی است و ۸۶ درصد پاسخگویان از بابت افزایش آلودگی های صوتی و نیز آلودگی هوا ابراز نگرانی کرده اند (جداول و نمودار شماره ۱۰).

احساس امنیت ملی

نمودار ۷. احساس امنیت ملی؛ ماخذ: نگارندگان.

جدول ۱۰. احساس امنیت محیطی؛ ماخذ: نگارندگان.

درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۳۳,۲	۲۸	۱۰۹	کاملاً موافق
۴۱,۱	۵۴	۱۶۰	موافق
۲۰,۶	۸	۳۳	مخالف
۴,۲	۲	۹	کاملاً مخالف
۱۰۰	۹۴	۳۱۱	جمع
-	۸	۷۳	ممتنع
-	۱۰۰	۳	جمع کل

جدول ۸. احساس امنیت ملی؛ ماخذ: نگارندگان.

درصد متغیر	درصد	فراوانی	توزیع پاسخ ها
۲۰,۹	۱۸	۹۸	کاملاً موافق
۴۴,۲	۳۸	۱۹۰	موافق
۲۳,۳	۲۰	۳۰	مخالف
۱۱,۶	۱۰	۹	کاملاً مخالف
۱۰۰	۸۶	۳۲۷	جمع
-	۱۴	۵۷	ممتنع
-	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل

احساس امنیت محیطی

نمودار ۱۰. احساس امنیت محیطی؛ ماخذ: نگارندگان.

بررسی و تحلیل عوامل مهم در ایجاد امنیت

برای سنجش نقش عوامل مختلف در ایجاد امنیت، پانزده پرسش به پاسخگویان ارائه گردید و از آنها خواسته شد میزان تاثیر گذاری موارد مطروحه در پرسشهای مذکور را بر متغیر امنیت از نظر خود بیان نمایند. از میان نتایج بدست آمده این نکته عیان می شود که پاسخگویان برای مراقبت و اقدامات خانواده نقشی بسزا قایلند و در عوض نقش نمایندگان مجلس و شورای شهر را در این مورد بسیار ناچیز ارزیابی می کنند. سایر موارد نیز اهمیتی متوسط می یابند. در واقع می توان چنین دریافت که پاسخگویان برای ایجاد امنیت بیشتر متوجه متغیرهای شخصی، فردی و غیر رسمی اند و کمتر از خلال نهادهای رسمی و مستقر امید ایجاد امنیت دارند چنانکه فی المثل نظر پاسخگویان در مورد نقش فرماندهی انتظامی در ایجاد امنیت این مهم را آشکار می سازد (حدود ۴۶٪ پاسخگویان نقش آن را متوسط و حدود ۲۹٪ کم، خیلی کم و بدون تاثیر ذکر کرده اند. در همین جا باید اضافه کرد ارزیابی عملکرد پلیس ۱۱۰ از منظر پاسخگویان وضعیت بهتری دارد و ۳۰/۶ درصد نقش آن را در ایجاد امنیت زیاد و بسیار زیاد و ۳۸/۸ درصد متوسط ارزیابی کرده اند).

نتیجه گیری و جمع بندی

این مقاله به بررسی و سنجش احساس امنیت در شهر جدید مثل اشتهارد پرداخته است. نمونه ۳۸۴ نفری از افراد ۵۰-۱۵ ساله شهر مذکور بود که به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انجام شد. در بخش نظری از تعاریف و نظریه های مختلف جهت سنجش امنیت استفاده شد و بر اساس نتایج به دست آمده در کل از ۳۸۴ نفر نمونه این پژوهش، ۶۵ نفر (معادل ۱۷ درصد) دارای احساس امنیت کم (امنیت اجتماعی، اقتصادی، ارزشی، سیاسی،

امنیت به مثابه یک مفهوم کلی: برخی پرسشهای مطرح گردیده در پرسشنامه در راستای سنجش احساس کلی پاسخگویان نسبت به مقوله امنیت در شهر مطرح گردیده اند و در لابلای سوالات مرتبط با مقولات خاص امنیت (که در بالا بیان گردیده اند) قصد آن دارند تا میزان احساس امنیت را در ذهنیت پاسخگویان بسنجند. در واقع در این مورد ۶۰ پرسش تدارک دیده و ارائه شده اند. ارزیابی پاسخهای ارائه شده از سوی پاسخ دهندگان نشان می دهد آنان وضعیت امنیت در کل کشور را مطلوب نمی دانند اما در عین نگرانی از وضعیت امنیت در شهر خودشان، آن را محیط نسبتاً امنی ارزیابی می کنند. در مجموع می توان نوعی سیالیت و تزلزل پذیری و یا به عبارت بهتر ابهام را در نظرات مردم شهر مورد مطالعه نسبت به امنیت در ابعاد مختلف آن تشخیص داد که البته درجه ابهام و سیالیت مزبور در برخی ابعاد کمتر و در برخی جهات بیشتر است. نکته مهم آن است که وضعیت سر در گمی نسبی در ارزیابی وضعیت امنیت خود یک ناامنی ذهنی است و تشویش و اضطراب را در سطحی گسترده دامن گستر می سازد. بدین سبب متاثر از ادراک کلی شهروندان از مقوله امنیت در کل کشور، آنها شرایط امنیتی شهر را نامطلوب می دانند و اضطراب آنها در بردهای زمانی کوتاه مدت و بلند مدت و در حوزه خرد و کلان زیست جمعی قابل تشخیص است.

ملی و امنیت محیطی)، ۲۲۴ نفر (معادل ۵۸ درصد) در سطح متوسط و ۹۵ نفر (معادل ۲۵ درصد) دارای احساس امنیت بالا بوده اند. نتایج آزمون رگرسیون نشان دهنده آن است که بر حسب ارزش ضرایب (بتا) به ترتیب متغیرهای اقتصادی و اجتماعی، نقش نیروهای دفاعی و امنیتی، عملکرد رسانه ها، اوضاع فیزیکی و اجتماعی شهر، سرمایه اجتماعی و جنسیت توانسته است ۸۹ درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت) را تبیین نماید و در مجموع نتایج مربوط به همبستگی ها و تحلیل رگرسیون به رویکرد نظری تحقیق مطابقت دارد و فرضیه های تحقیق را تایید می کند (به استثنای متغیر میزان سن که به میزان احساس امنیت رابطه معنا داری نداشته است).

منابع و ماخذ

احمدی، حبیب، و همکاران، (۱۳۸۶) رابطه بین مشارکا مردمی و احساس امنیت، مطالعه موردی، شهراسلام آباد غرب.
ادیبی، حسین (۱۳۵۶) مقدمه ای بر جامعه شناسی شهری، تهران، شبگیر، ۲۵۳۶.
اسماعیلی، عطا، (۱۳۸۵) بررسی میزان احساس امنیت و عوامل موثر بر آن در شهر مشهد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد
افتخاری، اصغر (۱۳۸۱) ساختار و تاویل امنیت، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۵، شماره ۱، بهار ۱۳۸۱
امیرکافی، مهدی (۱۳۸۵) بررسی احساس امنیت و عوامل موثر بر آن از دید شهروندان تهرانی، مجله تحقیقات علوم اجتماعی، سال ۲، شماره ۲، بهار ۱۳۸۶
بواندیا فرناندوگومز (۱۳۸۰) جرائم شهری: گرایشها و روشهای مقابله با آنها، ترجمه فاطمه گیوه چیان، تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی،
بوزلن، باری (۱۳۸۷) مردم، دولتها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده

مطالعات راهبردی. دفتر سیاسی نیروی انتظامی (۱۳۷۴) بررسی اجمالی چگونگی ارتباط بین جمعیت و امنیت اجتماعی، چاپ اول.

روشه، سباستین (۱۳۸۰) جامعه غیر مدنی، ترجمه محمود عباسی، تهران: حقوقی، چاپ اول.
زیمل، گئورگ (۱۳۷۲) کلانشهر و حیات ذهنی، ترجمه یوسف ابذری، نامه علوم اجتماعی، دوره جدید، جلد دوم، شماره سوم، بهار ۱۳۷۲.
ساروخانی و مهدیزاده، شراره (۱۳۸۴) تلویزیون و مخاطب نگرش، مجله جامعه شناسی ایران، انتشارات آگاه، دوره ۶، شماره ۴

صمدی، جمیل (۱۳۸۴) امنیت اجتماعی در سنج، پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی، تهران، دانشگاه تهران

عمید (۱۳۴۵) فرهنگ عمید، جلد اول، تهران: جاویدان، چاپ دوم.

معین (۱۳۶۰) فرهنگ معین، جلد اول، تهران: امیر کبیر، چاپ چهارم.

کلمنتس، کوین (۱۳۷۶) به سوی یک جامعه امن، ترجمه محمد علی قاسمی، انتشارات مطالعات راهبردی، سال ۸، شماره ۲

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۶) جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی.

مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۸۵

Bachelor.g, 1970, Lesphenomenes revolutionaries', Paris, PUF.

Delpirre, G. (1974), La Peur et Ietre , Toulouse, Private.

Delumeau.j. (1978). La Pear en incident, XII- XVII Siècle, Paris Fayyad.

Ferguson, Kritstin M. & Chales H. Mindel.(2007). Modeling Fear of Crime in

Dallas Neighborhoods: A Test of Social Capital Theory, Crime & Delinquency,

Volume 53, Number 2, April 2007, 322-349.

Maslow, A. H. 1954. Motivation and Personality, N. Y. Hyper and Row.

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری

Urban Management

شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲

No.31 Spring & Summer

۳۳۴